

Niet Pluis Fase | Tijdig signaleren

Digitale versie met online verwijzingen: www.dementiezorgvoorelkaar.nl/themas/niet-pluis-gevoel

Laagdrempelige informatie en voorlichting over de ziekte en aanbod

Bij het tijdig signaleren van dementie is laagdrempelige informatie en voorlichting over de ziekte van groot belang. Begrijpelijke publieksinformatie voor mensen met dementie en hun naasten. Ga er maar aan staan! Hoe zorg je er samen voor dat mensen goed geïnformeerd zijn over de ziekte en het aanbod (regionaal of lokaal)? Gelukkig hoeft je niet alles zelf te bedenken. Er is al veel bekend. Wat weten we over goede voorlichting geven, in het bijzonder over de ziekte dementie? Op welke plekken is er al begrijpelijke publieksinformatie te vinden? Wat zijn handige materialen bij het geven van de juiste voorlichting en op welke manier kun je deze toepassen op diverse doelgroepen (jonge leeftijd, migranten en beperking).

Hoe doe je dat?

1. Bedenk allereerst goed wat de boodschap is die je wilt overbrengen en aan wie.
 - Wat is je doel? Wil je dat mensen actie ondernemen, zorg dan voor een handelingsperspectief in je boodschap. Wil je enkel informeren, dan is het aanbieden van informatie voldoende.
 - Ga in gesprek met, of bedenk wat je al weet van, de doelgroep. Het gebruiken of maken van een persona kan je ook helpen om je doelgroep beter in kaart te brengen.
 - Kijk welke partijen bij jou in de regio al in contact staan met de doelgroep(en). Zijn er kansen voor samenwerking?
2. Kijk welke vorm het beste aansluit bij de doelgroep en de boodschap die je wilt overbrengen. Er zijn verschillende vormen van voorlichting mogelijk. Denk aan een video, presentatie, flyer. De ene persoon heeft een voorkeur om de boodschap te lezen, de ander voor afbeeldingen of een film en de ander voor luisteren. Je kunt ook een mix van vormen gebruiken.
3. Zorg er voor dat herkenbaar is waar de informatie vandaan komt. Vermeld altijd een bron en waar mensen terecht kunnen met vragen. Men zal de informatie eerder aannemen als het van een betrouwbare bron afkomstig is. Denk ook aan het gebruik van logo's.
4. Gebruik de bestaande (algemene) informatie om je voorlichting samen te stellen, zoals de brochures op de websites:
 - Dementie.nl: diverse online hulpmiddelen
 - Alzheimer-nederland.nl: diverse themabrochures
 - Zorgvoorbeter.nl: educatiekaarten dementie
5. Zorg dat de informatie toegankelijk is voor iedereen. Pharos heeft een aantal handige documenten gemaakt om passende, laagdrempelige voorlichting te geven:
 - [Een checklist voor toegankelijke informatie](#)
 - [Een beoordelingsinstrument](#)
 - [Je kunt ook beeldverhalen maken](#)

Leerzame voorbeelden

1. Gemeente Aalten maakt gebruik van films

In de gemeente Aalten maken ze gebruik van de film '[Still Alice](#)' en documentaire '[Alles Voor Sophie](#)' om medewerkers van de gemeente en zorgorganisaties te informeren over de ziekte Alzheimer. Ze bereiken hiermee mensen die bij mensen met dementie achter de voordeur komen, maar ook bijvoorbeeld caissières van winkels.

2. Lezingen of trainingen, scholingen door het hele land

In de [Regio Zuid-Kennemerland](#) kunnen bewoners terecht voor een lezing in de buurt. Met de [scholingen](#) in Alkmaar bereiken ze vrijwilligers, scholen, sportverenigingen, culturele instellingen maar ook medewerkers van winkels en openbaar vervoer. In het hele land worden trainingen, scholingen en e-learnings georganiseerd. Je kunt gebruik maken van de inventarisatie deskundigheidsbevordering voor [mantelzorgers of vrijwilligers](#) of die voor [zorgprofessionals](#).

Specifieke doelgroepen

Bij het geven van informatie en voorlichting is het van belang extra aandacht te geven aan deze specifieke groepen: mensen op jonge leeftijd, mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een migratie achtergrond.

1. Mensen met dementie op jonge leeftijd

Bij dementie denken we al gauw aan ouderen. Toch komt dementie ook voor bij mensen die jonger zijn dan 65 jaar. Vaak nog in de bloei van hun leven. Hun veranderende gedrag zorgt thuis en op het werk voor onzekerheid en spanningen. Wat zijn de signalen? Hoe zorg je voor een juiste diagnose? We zetten wat materialen en informatie voor je op een rij:

Materialen:

- [Herken dementie op jonge leeftijd](#) (poster)
- [Feiten op een rij](#) (factsheet)
- [Het belang van vroege diagnose](#) (flyer voor huisartsen)
- Zelftesten: www.geheugentest.nl en www.signaleren.alzheimer-nederland.nl

Meer lezen:

- [Dossier jonge mensen met dementie op dementiezorgvoorelkaar.nl](#)
- [Kenniscentrum Dementie op Jonge Leeftijd](#)
- [Dossier Dementie op jonge leeftijd van Alzheimer Nederland](#)

2. Mensen met een verstandelijke beperking

Mensen met een verstandelijke beperking worden steeds ouder. Daardoor wordt de kans dat zij gaan dementeren steeds groter. Het is bij mensen met een verstandelijke beperking lastig om dementie te herkennen, omdat ze soms bepaalde vaardigheden (zoals lezen, rekenen, zich oriënteren, etc.) nooit hebben gehad. Het is daarom belangrijk om gegevens te hebben over hun functioneren tijdens hun volwassen leven, voordat er sprake was van dementie. Materialen die hierbij kunnen helpen:

Materialen:

- [Brochure dementie](#) over dementie voor naasten en professionals van mensen met een verstandelijke beperking.
- [Dementiespel 'Weten, vergeten en begeleiden'](#) helpt je om op een leuke en laagdrempelige manier om te gaan met cliënten met een verstandelijke beperking en dementie.

Meer lezen:

- [Boeken dementie en verstandelijke handicap](#)

3. Mensen met een migratie achtergrond

Goed inspelen op de verschillen tussen mensen – zoals hun achtergrond, hun seksuele voorkeur of hun sociaaleconomische status – is eigenlijk niets anders dan persoonsgerichte ondersteuning en zorg bieden. Toch blijkt in de praktijk dat daar vaak extra aandacht voor nodig is. Niet-westerse migranten hebben bijvoorbeeld 3 tot 4 keer zoveel kans op dementie. Hoe signaleer je dat en hoe maak je dat bespreekbaar?

Materialen:

- [De tool SignaLeren](#) kan helpen in het gesprek met migranten en hun mantelzorgers in de talen Turks, Arabisch, Berber en Nederlands (geluid aanzetten)
- In [het dossier Omgaan met verschillen en diversiteit](#) op [dementiezorgvoorelkaar.nl](#) vind je diverse tips, tools en praktijkverhalen
- [Tips en praktijkverhalen voor huisartsen](#) op [dementiezorgvoorelkaar.nl](#)
- Kaveh Bouteh geeft advies aan zorgverleners over cultuursensitief communiceren in [5 korte filmpjes](#)
- In het [Memorabel onderzoek Scholing over \(de vroege signalen van\) dementie en de veranderingen in de zorg gericht op verschillende doelgroepen in de regio Midden-Holland](#) zijn trainingen voor mantelzorgers, vrijwilligers en voor de Marokkaanse gemeenschap ontwikkeld, waardoor zij signalen van dementie beter herkennen.
 - [Zakkaartje \(A6\) "Hoe herkent u iemand met dementie en 10 omgangstips"](#)
 - [Overzicht met mogelijke drempels om te signaleren en tips](#)

Meer lezen:

- Het Transmuraal Netwerk Midden-Holland ontwikkelde [scholing op het gebied van dementie, voor drie specifieke doelgroepen](#): vrijwilligers, mantelzorgers en de Marokkaanse gemeenschap

Voor vrijwilligers en mantelzorgers

Betrek ook de naasten, mantelzorgers bij de eerste signalen van beginnende dementie. Soms zijn er ook vrijwilligers actief rondom de persoon met mogelijk beginnende dementie. Er zijn hulpmiddelen beschikbaar om ook deze mensen te betrekken bij het signaleren.

Materialen:

- [Training herkennen en omgaan met dementie van de Vrijwilligers academie Fryslan](#)
- [Signaleringskaartje dementie van het Van Kleefinstituut](#)
- [Het dementiekwartet van de dementiewinkel](#)

Signalen

Bij dementie denk je misschien alleen aan vergeetachtigheid. Er zijn nog meer signalen waarop je kunt letten. Belangrijk hierbij is dat je let op wat je ZIET, HOORT en VOELT (wat voel jij en wat geeft de cliënt aan over hoe hij/zij zich voelt). Als je later in gesprek gaat met de cliënt/mantelzorger kun je dan namelijk heel concreet zijn in je observaties en de signalen benoemen. Mogelijke signalen:

- Verminderd geheugen en oriëntatievermogen
- Moeite met nieuwe dingen leren
- Afasie
- Agnosie en apraxie
- Verminderde zelfredzaamheid
- Verminderd probleemoplossend vermogen
- Gedragsverandering
- Minder sociale contacten en minder levensvreugde

Signaleren

Er zijn diverse tools, tests en trainingen die kunnen helpen bij het signaleren:

- Er zijn verschillende tests die je kunt gebruiken om signalen in kaart te (laten) brengen:
 - [Geheugentest van dementie.nl](http://Geheugentest.vandementie.nl)
 - [Signaleren van Alzheimer Nederland](http://Signaleren.vanAlzheimerNederland.nl)
- De website [Zorg voor Beter](http://ZorgvoorBeter.nl) biedt vooral kennis voor verpleegkundigen en verzorgenden. Je vindt er veel (praktische) informatie, onder andere op het gebied van [herkennen](#).
- “Dementiezorg voor Elkaar” heeft een [overzicht gemaakt van trainingen voor mantelzorgers en vrijwilligers](#). Een aantal trainingen zijn gericht op signaleren.

Tips om het gesprek aan te gaan

1. Contact maken

vind een opening voor een gesprek via een gemakkelijk onderwerp

2. Contact houden

benoem je zorgen en signalen, heb aandacht voor de reactie en emotie en bespreek met wie je de signalen mag delen

3. Contact afsluiten

vat het gesprek samen en spreek het vervolg af

dit document werd u aangeboden vanuit het programma www.dementiezorgvoorelkaar.nl tijdens de workshop ‘niet-pluis fase: hoe herken je beginnende dementie?’ Van Nursing, 5 juni 2019.